

PHILIPPE LÉGER

FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2004. január 15.¹

1. Ebben az ügyben az Oberster Gerichtshof (Ausztria) (legfelsőbb bíróság) arra kérte a Bíróságot, hogy értelmezze a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezmény 5. cikkének 3. pontját.²

egy magánszemély olyan befektetési ügyletek megvalósítását követően szenvedett el, amelyek során vagyonának egy részét előzetesen a lakóhelyétől eltérő szerződő államban helyezte el.

I — A jogi háttér

2. Pontosabban annak meghatározása szükséges, hogy a fenti cikkben szereplő „káresemény bekövetkezésének helye” fogalom jelentheti-e a károsult lakóhelyét, ahol „vagyonának központja” található, és így az jogosult-e az ennek megfelelő bíróságon kártérítési keresetet indítani. A kérdés egy olyan vagyoni kárra vonatkozó kártérítési keresettel kapcsolatban merült föl, amelyet

3. A brüsszeli egyezmény 2. cikkének első bekezdése alapelveként fogalmazza meg, hogy „valamely szerződő államban lakóhellyel rendelkező személy” (...) „az adott szerződő állam bíróságai előtt perelhető”.

1 — Eredeti nyelv: francia.

2 — HL 1972. L 299., 32. o. Ahogyan azt a Dánia, Írország, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága csatlakozásáról szóló, 1978. október 9-i egyezményrel (HL L 304., 1. o. és — módosított szöveg — 77. o.), a Görög Köztársaság csatlakozásáról szóló, 1982. október 25-i egyezményrel (HL L 388., 1. o.), a Spanyol Királyság és a Portugál Köztársaság csatlakozásáról szóló, 1989. május 26-i egyezményrel (HL L 285., 1. o.), valamint az Osztrák Köztársaság, a Finn Köztársaság és a Svéd Királyság csatlakozásáról szóló, 1996. november 29-i egyezményrel (HL 1997. C 15., 1. o.) módosították, a továbbiakban brüsszeli egyezmény. Az egyezmény megerősített, a fenti négy csatlakozási egyezményrel módosított szövege megjelent: HL 1998. C 27., 1. o.

4. Ezen általános joghatóságon felül, a brüsszeli egyezmény több választható, különös joghatóságról rendelkezik, amelyek lehetővé teszik a felperes számára, hogy az alperes lakóhelyétől eltérő állam bíróságai előtt indíthasson keresetet.

5. Ezek között a különös joghatósági szabályok között szerepel a brüsszeli egyezmény 5. cikkének 3. pontja, amely szerint jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyekben az alperest a „kár bekövetkezéének helye” szerinti bíróság előtt is lehet perelni.

6. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint abban az esetben, ha az a hely, ahol a jogellenes károkozásért vagy jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekményért való felelősség kiváltására alkalmas cselekmény bekövetkezik és az a hely, ahol ez a cselekmény kárt okozott, nem azonos, a brüsszeli egyezmény 5. cikkének 3. pontjában szereplő „káresemény bekövetkezésének helye” kifejezést úgy kell értelmezni, mint amely magában foglalja egyrészt azt a helyet, ahol a kár, másrészt azt a helyet, ahol a kárt okozó cselekmény bekövetkezett, olyannyira, hogy a felperes választásától függően az alperes perelhető mind az egyik, mind a másik hely szerinti bíróság előtt.³

II — Tényállás és az alapeljárás

7. Rudolf Kronhofer úr, lakóhelye Ausztria, egy osztrák bíróság előtt eljárást indított több németországi lakos felelősségének megállapítása iránt, akik a szintén Németországban

alapított Protectas Vermögensverwaltungs GmbH vagyongazdálkodó társaság (a továbbiakban Protectas) befektetéskezelői, illetve tanácsadói.

8. A fenti eljárás abból a célból indult, hogy a felperes az alperesek károkozó magatartása miatt felmerült vagyoni veszteségéért kártérítést kapjon, mivel ők telefonon arra ösztönözték, hogy részvény-elővásárlási szerződést kössön, anélkül hogy figyelemztették volna az ilyen ügyletek veszélyeire.

9. Az ösztönzés hatására Kronhofer úr átutalt összesen 82 500 USD-t a Protectas németországi befektetési számlájára. Az összegből a londoni (Egyesült Királyság) tőzsdén erősen spekulatív jellegű elővásárlási, ún. „call options” ügyleteket kötöttek. Ez az ügylet az átutalt összeg egy részének elvesztését eredményezte.

10. Kronhofer úr az ausztriai bíróságokon 31 521,26 USD kártérítés megfizetését kérte. Kérelme alátámasztásaként kiemelte, hogy az osztrák bíróságok az ügyben a brüsszeli egyezmény 5. cikkének 3. pontja alapján rendelkeznek joghatósággal, mivel a kár Ausztriában, a kérelmező lakóhelyén következett be.

³ — A 21/76. sz. Bier-, más néven „Mines de potasse d'Alsace” ügyben, 1976. november 30-án hozott ítélet (EBHT 1976., 1735. o.) 24. és 25. pontja.

11. Az első fokon eljáró bíróság (Landesgericht Feldkirch) (Ausztria) nem állapította meg joghatóságát, azzal az indokkal, hogy a kártérítési kérelmet egy szerződésre és nem egy jogellenes cselekményre alapították, így a brüsszeli egyezmény 5. cikkének 3. pontja nem alkalmazható az esetre, és nem állapítható meg az osztrák bíróságok joghatósága. Ez ellen a döntés ellen Kronhofer úr fellebbezéssel élt.

12. A másodfokon eljáró bíróság (Oberlandesgericht Innsbruck) (Ausztria), bár az első fokon eljáró bíróságtól eltérő indokolás alapján, de szintén nem állapította meg joghatóságát. Elismerte, hogy a kérelmet a felperes kizárólag jogellenes cselekményre alapította, így a brüsszeli egyezmény 5. cikkének 3. pontja alkalmazható az esetre. Ugyanakkor úgy vélte, hogy ez a rendelkezés mégsem alapozza meg joghatóságát, mivel sem a károkozó esemény, sem a kár bekövetkezének helye nem Ausztriában található.

13. Ami a károkozó esemény helyét illeti, a másodfokon eljáró bíróság szerint, ez az a hely, ahonnan az alperesek a kérelmezőnek telefonáltak, hogy a per tárgyát képező tőzsdeügylethez vezető szerződés megkötésére ösztönözzék, tehát Németország. Ami a kár bekövetkezének helyét illeti, ezen bíróság szerint az szintén Németországban található, ott, ahol azt a bankszámlát nyitották, amelyre a kérelmező a később befektetett

összeget átutalta, és amelyen a per tárgyát képező veszteségek bekövetkeztek. E tekintetben a másodfokon eljáró bíróság hangsúlyozta, hogy ezt a következtetést nem cáfolja az a körülmény, hogy a Kronhofer úr által elszenvedett veszteségek végeredményben vagyonában „mint egészben” éreztették hatásukat.

14. A felperes ez ellen a döntés ellen perújítási kérelemmel élt az Oberster Gerichtshof előtt. Ez a bíróság mindenekelőtt rámutatott, hogy feltételezve, hogy, Kronhofer úr állításának megfelelően, soha nem volt szerződéses kapcsolat a perbeli felek között, a keresetet helyesen alapították jogellenes cselekményre és nem egy szerződésre.⁴

15. Miután ezt megállapította, az Oberster Gerichtshof saját joghatóságát vizsgálta a Bíróságnak a brüsszeli egyezmény 5. cikkének 3. pontjában szereplő „ahol a káresemény bekövetkezett” kifejezés értelmezésére vonatkozó gyakorlata alapján.

16. Ami a károkozó esemény helyét illeti, ez a bíróság úgy ítélte meg, hogy, Kronhofer úr

⁴ — Ezt a tényt a Bíróság előtti tárgyaláson megerősítették. Ténylegesen úgy tűnt, hogy kizárólag Kronhofer úr és a Protectas között állt fenn szerződéses kapcsolat. A felperes pontosította, hogy a Protectast nem szerződéses felelősségének megállapítása érdekében támadta meg bíróság előtt (az esetleges tájékoztatói, tanácsadási kötelezettséggel kapcsolatban), mivel a fenti társaság csődbe ment.

állításával szemben, a kár nem abból az ügyletből származott, amely alapján ő Ausztriában úgy döntött, hogy bizonyos összeget átutal egy németországi befektetési számlára, hanem abból a tényből, hogy ellenkezően azzal, amit neki telefonon állítottak, a kérdéses összeget a német befektetési társaság spekulatív elővásárlási ügyletekbe fektette, amelyek a felperesnek anyagi veszteséget okoztak.

17. A kár bekövetkezésének helyét illetően az Oberster Gerichtshof megállapította, hogy a Bíróság vonatkozó joggyakorlata, amely az eredeti és a másodlagos kár megkülönböztetésén alapul, nem alkalmazható a jelen esetben.⁵ A perbeli helyzet sajátossága, hogy azt Kronhofer úr arra a tényre alapítja, hogy vagyona egy részének elvesztése, egy, a lakóhelyétől különböző szerződő államban, egyidejűleg és ugyanolyan mértékben van hatással a vagyona egészére, mintha azonos és egyidejű, nem pedig másodlagos, egymást követő kárról lenne szó.

18. Ezekre a körülményekre tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság azt szeretné tudni, hogy nem kellene-e számításba venni a kár bekövetkezési helye meghatározása-

kor vonatkoztatási pontként azt a helyet, ahol a kérelmező szerint „vagyonának központja” található, így, következőképpen azt a helyet, amely lakóhelye vagy szokásos tartózkodási helye.

III — Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

19. Az Oberster Gerichtshof tehát úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Az egyezmény 5. cikkének 3. pontjában szereplő »káresemény bekövetkezésének helye« kifejezést (...) úgy kell-e értelmezni, hogy kizárólag vagyoni jellegű kár esetén, amely a károsult személy vagyona egy részének befektetése miatt következett be, magában foglalja azt a helyet is, ahol a személy lakóhelye található, ha a befektetési ügyletet a Közösség egy másik tagállamában hajtották végre?”

IV — Elemzés

20. Ezzel a kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság elsősorban azt kívánja megtudni, hogy a brüsszeli egyezmény 5. cikkének 3.

⁵ — A kérdést előterjesztő bíróság utalt a Bíróság C-220/88. sz. Dumez France és Tracoba ügyben 1990. január 11-én (EBHT 1990., I-49. o.), a C-68/93.sz., Shevill és társai ügyben 1995. március 7-én (EBHT 1995., I-415. o.) és a C-364/93. sz. Marinari-ügyben 1995. szeptember 19-én (EBHT 1995., I-2719. o.) hozott ítéleteire.

pontját úgy kell-e értelmezni, hogy — azon az alapon, hogy a károsult teljes vagyonát érintő pénzügyi kára a vagyon egy részének egy másik szerződő államban történő elvesztéséből ered — a „káresemény bekövetkezésének helye” jelentheti-e a kérelmező lakóhelyét, ahol „vagyonának központja” található.

21. Véleményünk szerint a fenti kérdésre nemleges választ kell adni. Egy olyan keresetet, amely kizárólag a brüsszeli egyezmény 5. cikkének 3. pontja szerinti „jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igényvel kapcsolatos ügyre” vonatkozik⁶, nem lehet kizárólag ebből az okból a felperes lakóhelyén megindítani.

22. Az elemzés a következő három fő érven alapszik: elsősorban a brüsszeli egyezmény általános felépítésén, másodsorban a bíróságok megfelelő működésének és a hatékony eljárás szervezés követelményén, harmadrészt pedig annak szükségességén, hogy a hatáskörök előreláthatóan és szilárdan legyenek meghatározva.

6 — E tekintetben az alapeljárás tárgyát képező eset jóval egyszerűbb annál, mint amelyet a Bíróság a 189/87. sz. Kalefís-ügyben 1988. szeptember 27-én hozott ítéletében (EBHT 1988., 5565. o.) vizsgált, amelyben a kártérítési igény egyrészt vonatkozott a szerződéses ügyletre, másrészt a jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igényvel kapcsolatos ügyre. Jelen ügyben a Bíróság úgy határozott, hogy a brüsszeli egyezmény 5. cikkének 3. pontja alapján egy jogellenes cselekményre alapított kereset elbírálására illetékes bíróság nem lesz illetékes ugyanazon keresetnek a nem jogellenes károkozással kapcsolatos elemeinek kérdésében.

23. Először, ami a brüsszeli egyezmény általános felépítését illeti, arra kell utalni, hogy az egyezmény által bevezetett általános illetékességi alapelv szerint annak a szerződő államnak a bírósága illetékes, amelyben az alperes lakóhelye található (az egyezmény 2. cikkének első bekezdése).

24. Ezenkívül a Bíróság a fent hivatkozott Dumez France és Tracoba ítéletben is kiemelte, hogy „az egyezmény 3. cikkének második bekezdéséből látható, hogy az nem támogatja a felperes lakóhelye szerinti bíróság illetékességét, mivel megtiltja az így rendelkező nemzeti szabályok alkalmazását, ha egy valamely szerződő államban lakóhellyel rendelkező alperest perelnek”.⁷

25. A brüsszeli egyezmény csak kivételesen, néhány különleges körülményre tekintettel járul hozzá kifejezetten a 14. cikkében, valamint az 5. cikk 2. pontjában és a 8. cikk 2. pontjában a felperes lakóhelye szerinti állam bíróságának illetékességéhez, vagyis a forum actoris joghatóságához. Ezeket a különleges szabályokat a fogyasztók és a biztosítási szerződések alanyainak védelmére hozták létre, mivel a gazdaságilag gyengébb szerződő fél jogi ügyekben is kevésbé járatos, mint a vele szerződő professzionális fél, ezen-

7 — 16. pont.

felül még a tartásra jogosult érdekeit is így veszik figyelembe.⁸

26. Ezeken a brüsszeli egyezményben kifejezetten említett eseteken kívül, a felperes lakóhelye szerinti szerződő államnak főszabályként nincs lehetősége megállapítani joghatóságát, különösen nem az egyezmény 5. cikkének 3. pontjára alapozva.⁹

27. Valójában csak az alperes lakóhelye szerinti bíróság joghatóságának főszabálya alóli kivétel a brüsszeli egyezmény II. részének 2. címében meghatározott néhány különös joghatósági szabály, amely a felperes választásától függ. Ezek között a szabályok között szerepel az egyezmény 5. cikkének 3. pontja.

28. Ezért ezt a rendelkezést megszorítóan kell értelmezni¹⁰, „anélkül, hogy az egyezmény 2. cikkének első bekezdésében megfogalmazott, az alperes lakóhelye szerinti bíróság joghatóságának elvét kimondó szabályt kiüresítenék, és néhány, kifejezetten megfogalmazott eseten felül elismerésre

kerülne az egyébként az egyezmény által nem támogatott, felperes lakóhelye szerinti joghatóság (...)”¹¹. Ahogyan az a következőkben kifejtésre kerül, a brüsszeli egyezmény 5. cikkének 3. pontját csak a bíróságok megfelelő működése és a hatékony eljárás-szervezés céljára tekintettel lehet a fentiek szerint értelmezni.

29. Másodsor, ami a bíróságok megfelelő működését és a hatékony eljárás-szervezés célját illeti, arra kell felhívni a figyelmet, hogy a brüsszeli egyezmény II. részének 2. címében meghatározott különös joghatósági okok — amelyek között az 5. cikk 3. pontjában megfogalmazott is található — „alapja a különösen szoros kapcsolat léte a jogvita és az alperes lakóhelyétől eltérő bíróság között, amely a bíróságok megfelelő működése és a hatékony eljárás-szervezés céljára tekintettel igazolja a joghatóság biztosítását”¹².

30. Ahogy az a fent említett *Mines de potasse d'Alsace* ítéletben megfogalmazásra került, abban az esetben, ha a károkozás

8 — A fogyasztókkal kapcsolatosan kialakított rendszerre vonatkozóan lásd különösen a C-96/00. sz. *Gabriel*-ügyben 2002. július 11-én hozott ítéletet (EBHT 2002., I-6367. o., 39. pont).

9 — E tekintetben lásd különösen a fent említett *Dumez France* és *Tracoba* ítélet 19. pontját, a *Marinari*-ítélet 13. pontját, valamint a C-51/97. sz. *Réunion européenne* és társai ügyben 1998. október 27-én hozott ítéletet (EBHT 1998., I-6511. o., 29. pont).

10 — Lásd e tekintetben a fent említett *Kalfeis*-ítéletet (19. pont).

11 — Lásd e tekintetben a fent említett *Marinari*-ítéletet (13. pont) és a *Réunion européenne* és társai ítéletet (29. pont).

12 — Lásd a fent említett *Dumez France* és *Tracoba* ítéletet (17. pont). Lásd még az említett *Mines de potasse d'Alsace* ítéletet (10. és 11. pont), a *Schevill* és társai ítéletet (19. pont), a *Marinari* ítéletet (10. pont) és a *Réunion européenne* és társai ítéletet (27. pont).

helye és az a hely, ahol ez a kár bekövetkezett nem azonosak, az egyezmény 5. cikkének 3. pontjában szereplő „káresemény bekövetkezésének helye” kifejezést úgy kell érteni, hogy az egyszerre vonatkozhat mind az egyik, mind a másik helyre¹³.

31. Ez az ítélet pontosan a bíróságok megfelelő működésének és a hatékony eljárás-szervezés céljának elvén alapszik.

32. A Bíróság ugyanis megállapította, hogy a jogellenes károkozásért vagy jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekményért való felelősség csak akkor jöhet számításba, amennyiben megállapítható az okozati kapcsolat a kár és a károkozó tény között¹⁴. Amiből pedig azt a következtetést vonta le, hogy tekintettel a felelősséget megalapozó elemek közötti szoros kapcsolatra, nem tűnik ajánlatosnak, hogy a két említett kapcsolási pont, vagyis a károkozó esemény, illetve a kár bekövetkezésének helye közül egyet válasszunk, mivel a körülményektől függően mindkettő szolgálhat különösen hasznos információkkal a bizonyítás és a per lefolytatása szempontjából¹⁵.

13 — Ennek az ügynek egy határon átnyúló szennyezés volt a tárgya, amit az idézett elő, hogy Franciaországban sótartalmú hulladékot eresztettek a Rajnába, amely egy hollandiai kertészetnek okozott károkat.

14 — Ugyanott (16. pont).

15 — Ugyanott (17. pont, a 15. pont fényében).

33. Éppen ebből az okból kifolyólag ítélte úgy a Bíróság, hogy a brüsszeli egyezmény 5. cikkének 3. pontjában a „káresemény bekövetkezésének helye” kifejezés jelentését úgy kell meghatározni, hogy a felperes számára nyitva álljon a választás joga arra, hogy akár a kár megvalósulásának helye, akár a kárt okozó esemény helye alapján nyújthassa be a keresetét¹⁶.

34. A Bíróságot egyedül az a cél vezérli, hogy annak a bíróságnak a joghatóságát garantálja, amely az adott ügy körülményeit tekintve a legalkalmasabb annak eldöntésére, hogy a felelősség megállapításához szükséges körülmények fennállnak-e. Másképp fogalmazva, a Bíróságnak nem az a törekvése, hogy a károsult számára joghatósági előjogot biztosítson a brüsszeli egyezmény 5. cikkének 2. pontja, 8. cikkének 2. pontja, valamint 14. cikke folytatásaképpen.

35. Így a Mines de potasse d'Alsace ítéletet nem tekinthetjük úgy, mint amely a jogellenes károkozásért vagy jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekményért való felelősség esetében megerősítené a forum actoris joghatóságát, még akkor sem, ha lehetséges, hogy néhány kivételes esetben az ítéletben meghatározott joghatósági feltételek egyike vagy másika, így a károkozó esemény helye vagy a kár bekövetkezésének helye, a gyakorlatban egybeesik a károsult lakóhelyével.

16 — Ugyanott (19. pont).

36. A fent idézett Marinari-ítélet világosan megerősíti ezt az elemzést. A bíróságok megfelelő működésének és a hatékony eljárás-szervezés céljának megfelelően a Bíróság kimondta, hogy a brüsszeli egyezmény 5. cikkének 3. pontja értelmében a „káresemény bekövetkezése helyének” fogalmát nem lehetséges olyan tágan értelmezni, hogy az magában foglaljon minden olyan helyet, ahol érzékelhetőek egy ténylegesen máshol bekövetkezett kárt okozó cselekmény hátrányos következményei¹⁷.

37. Következésképpen a Bíróság úgy ítélte meg, hogy „ezt a kifejezést nem lehet úgy értelmezni, mint ami magában foglalja azt a helyet, ahol a károsult (...) egy eredetileg egy másik szerződő államban bekövetkezett káreseményből következően állítólagosan vagyoni kárt szenved el”¹⁸.

38. Annak érdekében, hogy jobban megértsük a Marinari-ítélet súlyát, felidézzük, hogy annak tárgya egy olyan ügy volt, amelyben egy Olaszországban lakóhellyel rendelkező magánszemély a Londonban alapított Lloyd's Bank ellen indított eljárást egy olasz bíróság előtt, mivel a bank alkalmazottainak magatartása következtében a banknál elhelyezett és kétes eredetűnek vélt váltóit zár alá vették, őt magát pedig Nagy-Britannia területén letartóztatták. Ebben az

ügyben a felperes egyrészt követelte a lefoglalt váltók ki nem fizetett ellenértékét, másrészt a letartóztatásból, több szerződés megszegéséből és jó hírének sérelméből keletkezett kárainak megtérítését.

39. Ahogyan a fent idézett Marinari-ügyben Darmon főtanácsnok indítványában aláhúzta, ebben az esetben olyan helyzetről volt szó, amelyben a károkozó cselekmény helye (a bank alkalmazottainak kifogásolt magatartása) és a közvetlen káros következmények (a váltók zár alá vétele és az érdekelt bebörtönzése) ugyanabban az országban (Egyesült Királyság) valósultak meg, és amelyben az eredeti károkból származó vagyonszökkenés (bizonyos szerződések megszegéséből származó pénzügyi veszteség) egy másik szerződő államban (Olaszország) következett be¹⁹.

40. Itt nem ugyanaz a helyzet tehát, mint amelyet a Bíróság a fent említett Mines de potasse d'Alsace ügyben vizsgált, ahol a károkozó cselekmény helye nem abban az országban volt, mint az eredeti kár bekövetkeztének helye, és amelyben így szükségessé vált megnyitni a joghatóság választásának lehetőségét, hogy ne zárják ki se az egyik, se a másik jelentős kapcsolási elvet a felelőséget keletkeztető elemek megítéléséből.

17 — 14. pont (amelyet a fent idézett Réunion européenne és társai ítélet 30. pontja is átvesz).

18 — Ugyanott (15. pont).

19 — 26. és 27. pont.

41. Másképp fogalmazva, az említett Marinari-ügyben az egyetlen olyan elem, amely alapján az olasz bíróságok joghatóságát meg lehetett volna állapítani a brit joghatósággal szemben, az volt, hogy a károsult az eredetileg az Egyesült Királyságban elszenvedett kárainak következtében Olaszországban szenvedett pénzügyi veszteséget. Ezt a kapcsolási pontot nem ítélte kellően jelentősnek a Bíróság az olasz bíróságok joghatóságának megállapításához.

42. Ez az ítélet illeszkedik a fent említett Dumez France és Tracoba ítélet logikájához.

43. Valójában, az említett Dumez France és Tracoba ügyben a hivatkozott kár csak a közvetett következménye volt egy más jogi személyek által elszenvedett kárnak, amely eredeti kár más helyen következett be, mint a közvetett károsultnak az eredeti kárból következő saját kára.

44. Ilyen helyzetben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy „(...) az egyezmény 5. cikkének 3. pontjában szereplő »káresemény bekövetkezésének helye« kifejezést (...) nem lehet úgy értelmezni, mint ami azt a helyet jelenti, ahol a jogellenes károkozásból, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekményből vagy ilyen cselekményből fakadó igényvel kapcsolatos ügyekből eredő felelősség megállapításához szolgáló kárt okozó cselekmény ténylegesen kifejtette káros hatásait az azon-

nali károsult személy felé”²⁰. Más szavakkal élve, a brüsszeli egyezmény ezen előírása nem értelmezhető úgy, mint amely „megengedi egy olyan közvetett, más személyek által elszenvedett kárból származó kárra hivatkozó felperesnek, hogy a károkozó személyt azon hely szerinti bíróság előtt perelje, ahol ő maga megállapította a vagyoniában esett kár bekövetkezését”²¹.

45. Ahogy Zeki Karan úr, az osztrák kormány és az Európai Közösségek Bizottsága, úgy mi is úgy ítéljük meg, hogy az, ami a fent idézett Dumez France és Tracoba, valamint Marinari-ügyben egy közvetett vagy szükséges, vagyis eredeti, a károsult által egy másik szerződő államban közvetlenül elszenvedett káreseményhez kapcsolódóan jelentkező vagyoni kár esetére érvényes, annak szükség-szerűen és annál inkább érvényesülnie kell olyan vagyoni kár esetében, amelyet a közvetlen károsulttal egyidejűleg és azonos mértékben szenved el valaki egy másik szerződő állam területén.

46. Valójában, ilyen esetben semmi nem igazolja, hogy joghatóságot biztosítsanak más szerződő állam bíróságainak azon kívül, amelynek területén a károkozás helye és a teljes kár bekövetkezett, vagyis a felelős-

20 — A fent idézett Dumez France és Tracoba ítélet (20. pont).

21 — Ugyanott (22. pont).

séget keletkeztető elemek összességének helye található. Ez az új joghatóság sem a bizonyítás, sem az eljárásszervezés igényeit nem elégítené ki. Az ilyen új joghatóság elfogadása az indokolt különleges eseteken túlmenően is kiterjesztené a felperes választási lehetőségét.

47. Harmadszor, ki kell emelni, hogy a Bíróság szerint az a követelmény, hogy a hatáskörök előreláthatóan és szilárdan legyenek meghatározva, a brüsszeli egyezmény egyik alapvető célkitűzése.²²

48. Joghatóságot alapítani tehát a felperes lakóhelyére, ahol „vagyonának központja” található, kifejezetten ellentétes lenne ezzel az alapvető célkitűzéssel.

49. Következésképpen, ahogy azt a Bizottság is jogosan állapította meg, tartani lehet attól, hogy a joghatósággal rendelkező bíróságnak a felperes lakóhelye vagy azon hely, ahol

„vagyonának központja” található alapján történő meghatározása komoly nehézségeket okozna, mivel — ha ezt meg is valósítanák —, ezek a helyek nem szükségszerűen esnének mindig egybe sem jogilag, sem ténylegesen.

50. Ebből az következik, hogy egy ilyen joghatósági ok nem felelne meg a Bíróság által is meghatározott előreláthatóság követelményének, és még inkább nem, ha feltételezzük, hogy a lakóhely vagy a „vagyon központja”, bizonyos körülmények esetén, akár a felperes döntése szerint is alakulhat²³. Vagyis nem lehet kizárni, hogy egy ilyen rendszer ismét elősegítené a forum shopping jelenségét, mivel lehetőséget adna a károsultnak arra, hogy lakóhelyének vagy „vagyon központjának” a megválasztásával vagy megváltoztatásával maga határozza meg a joghatóságot.

51. Következésképpen az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre adandó válasz az, hogy a brüsszeli egyezmény 5. cikkének 3. pontját úgy kell értelmezni, hogy a „káresemény bekövetkezésének helye” fogalom nem vonatkozik a felperes lakóhelyére, ahol „vagyonának központja” található, és ahol vagyona egy részének egy másik szerződő államban történő elvesztéséből eredően, vagyona egészét érintő vagyoni kárt szenvedett el.

22 — E tekintetben lásd a 38/81. sz. Effer-ügyben 1982. március 4-én hozott ítéletet (EBHT 1982., 825. o., 6. pont); a 241/83. sz. Rösler-ügyben 1985. január 15-én hozott ítéletet (EBHT 1985., 99. o., 23. pont); a C-26/91 sz. Handte-ügyben 1992. június 17-én hozott ítéletet (EBHT 1992., I-3967. o. 18. és 19. pont); a C-125/92 sz. Mulox IBC-ügyben 1993. július 13-án hozott ítéletet (EBHT 1993., I-4075. o., 11. pont); a fent említett Marinari-ítélet 19. pontját; a C-269/95 sz. Benincasa-ügyben 1997. július 3-án hozott ítéletet (EBHT 1997., I-3767. o., 29. pont) és a fent hivatkozott Réunion européenne és társai ítélet 34. és 36. pontját.

23 — Lásd ebben a vonatkozásban a fent említett Dumez France és Tracoba ítélet 19. pontját, valamint a Réunion européenne és társai ítélet 34. pontját.

IV — Véggövetkeztetések

52. Tekintettel mindezekre a megállapításokra, azt javasoljuk a Bíróságnak, hogy az Oberster Gerichtshof által feltett kérdésre a következőképpen válaszoljon:

„A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i — a Dánia, Írország, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága csatlakozásáról szóló, 1978. október 9-i egyezményvel, a Görög Köztársaság csatlakozásáról szóló, 1982. október 25-i egyezményvel, a Spanyol Királyság és a Portugál Köztársaság csatlakozásáról szóló, 1989. május 26-i egyezményvel, valamint az Osztrák Köztársaság, a Finn Köztársaság és a Svéd Királyság csatlakozásáról szóló, 1996. november 29-i egyezményvel módosított — egyezmény 5. cikkének 3. pontját úgy kell értelmezni, hogy a »káresemény bekövetkezésének helye« fogalom nem vonatkozik a felperes lakóhelyére, ahol »vagyonának központja« található, és ahol vagyona egy részének egy másik szerződő államban történő elvesztéséből eredően, vagyona egészét érintő vagyoni kárt szenvedett el.”